
STRATEGIE

Jak ve vojenském odborném, tak i v civilním odborném tisku, týdenících a měsícnících se vyskytuje pojem strategie. Jak se na uplatňování strategie dívají někteří významní autoři ze Spolkové republiky Německo poskytne redakce pomocí několika článků. V roce 1990 vydalo Deutsche Strategie Forum sborník o strategii "Strategie-Handbuch". Tento sborník, který je sestavený z článků několika autorů je zaměřen na otázky současné strategie. I když se otázky strategie vlivem rozpadu Sovětského svazu a dalšího vývoje ve světě mohou v něčem změnit, i tak si myslíme, že jednotlivé články poskytnou čtenářům dostatek poznatků a informací.

Redakce Vás chce seznámit s těmito částmi sborníku:

Politické nástroje strategie. Strategie je vysvětlena jako funkce politického řízení státu, část popisuje politické nástroje k ovlivňování vlád (diplomacie, mezinárodní právo, mezinárodní organizace), veřejné mínění (komunikace, propaganda, dezinformace, vědecká a kulturní politika) a vojenskou moc (politika kontroly zbrojení i bezpečnostně politická stabilita).

Ekonomické základy a nástroje strategie - tato část objasňuje ekonomickou zatížitelnost národního hospodářství obrannými výdaji, vývoj výzbroje a jeho možnosti i rizika, ekonomickou zranitelnost Německa politickými i vojenskými krizemi ve třetím světě. Ekonomické zabezpečení obranné války a konečně ekonomická opatření pro ovlivňování cizích vlád.

Technika a strategie - je zaměřena na technický vývoj a námořní strategická pojetí, bezpečnostně politický význam špičkových technologií, přeměnu technologií na strategický nástroj, jakož i systémové analytické nástroje strategického plánování.

Poslední část sborníku má název **Vojenské prostředky jako nástroj strategie**. Obsahuje články o strategické stabilitě a politickém rozměru vojenské moci, o vývoji sovětského vojenského potenciálu, sovětské vojenské doktríně, o evropských bezpečnostních strukturách a strategických pojetích.

Strategie jako funkce politického zřízení: vnitropolitické předpoklady alternativních strategií

Werner Kaltefleiter chápe pojem "strategie" jako "totální" podřízenou přímo vládě, tj. politice, jako strategii zaujímající místo na vrcholu pyramidy, jak ji vyjádřil francouzský generál André Beaufre (Úvod do strategie, Naše vojsko, 1967), nebo jako "velkou strategii", považovanou britským vojenským teoretikem Liddellem Hartem rovněž za politiku (Liddel Hart, The Way to Win Wars, Londýn, 1942).

Zahraničně politické chování státu je určováno třemi proměnnými, a sice:

- geopolitickou polohou, která se prakticky nemění,
- politickým členěním státu, jež je často přehlíženo, avšak právě ono má velký význam, protože dodává ráz politickým procesům tvorby vůle; v tomto smyslu neplatí žádná zahraniční politika státu, nýbrž pouze zahraniční politika politického systému,
- mocenským potenciálem daným počtem a vzdělaností obyvatelstva, přírodními, hospodářskými a technologickými zdroji, vojenskými prostředky, počtem, kvalitou spojenců; krátkodobě se nemůže změnit.

Geopolitická poloha a mocenský potenciál jsou vstupními prvky v procesu tvorby politické vůle, který vede k volbě určitých strategií.

K charakteristikám současného mezinárodního systému patří bytí velmi rozdílných politických systémů. Důsledkem historického vývoje trvajících přes dva tisíce let je nesourodý mezinárodní systém, v němž se střetávají v podstatě formy uspořádání států:

- demokracie evropského typu,
- totalitní diktatury moskevského původu,
- autoritativní diktatury třetího světa s rozmanitými stupni zákonnosti.

Politicko-strukturální nesourodost je nejen vnitropoliticky důležitou skutečností, ale má také přímý význam pro mezinárodní vztahy, protože nástroje zahraniční politiky různých systémů jsou rozdílné. Důvodem toho je forma politické účasti:

- Demokracie žije z účasti; základem její právoplatnosti je všeobecná účast v pravidelných, všeobecných, svobodných a tajných volbách. Tak veřejné mínění hraje ústřední úlohu v procesu utváření politické vůle.

- Totalitní diktatura zná jen ústředně shora organizovanou účast; veřejné mínění jako samostatný činitel neexistuje, resp. není důležité pro utváření politické vůle.

Pro strategické možnosti volby, tj. pro strategický potenciál mají tyto rozdíly zásadní význam v oblastech:

1. Možnosti rozpínavosti a používání vojenské moci.
2. Politické nástroje k ovlivňování veřejného mínění.
3. Nástroje pro ovlivňování vlády.
4. Schopnost obnovy jako důsledek soutěže konkurujících si elit.
5. Legitimita zřízení a svoboda.

Možnosti expanzionismu a používání vojenské moci - demokracie nejsou schopny jakéhokoli výboje, zvláště s použitím vojenské moci. To je odůvodněno:

● **Teoreticky:** každé důležité rozhodnutí musí být většinové; protože jsou předpokládány výlohy vojenského střetnutí zvláště hodnoceny obyvatelstvem podstatně výše, než možné zisky, nemohou vojenská opatření získat většinu. Problémem demokracie není, že by mohla mít sklon k výbojům, otázkou je, zda vyvine schopnost po delší období udržovat v pohotovosti vojenskou sílu dostatečnou k obraně.

● **Empiricky:** není znám žádný příklad vedení střetnutí vojenskými prostředky mezi dvěma plně rozvinutými demokraciemi.

Pro diktatury, tj. pro systémy s omezenou nebo žádnou účastí je vojenský výboj reálnou možností; diktatury mají sklon využívat zahraniční rozpínavosti také k odpoutání pozornosti od vnitřních obtíží.

Z toho je zřejmá asymetrie mezinárodního systému:

- diktatury nejsou ze zahraničí ohroženy, protože mají střetnutí jen s demokraciemi neschopnými vést válku; kromě toho mají možnost iniciativy nejen při zahájení, ale i při jejím ukončení,

- ostatní svět je ohrožen, přičemž míra ohrožení závisí na geopolitické situaci; ohrožení má vliv na země, kterým chybí nejen potenciál vést ozbrojený zápas, nýbrž i možnost protiútoků; důvodem není jejich vojenské plánování, ale především jejich vnitropolitické členění státu.

Politické nástroje k ovlivňování veřejného mínění jsou vhodné a použitelné jen vůči demokratickým státům, protože:

- demokratický stát je může používat jen vůči jiným demokraciím, nikoli vůči diktátorským státům,

- diktatury je právě využívají proti demokraciím.

To znamená druhý nepoměr v mezinárodních vztazích.

Nástroje k ovlivňování vlády - patří k nim diplomacie a mezinárodní právo.

Diplomacie:

- Pro demokratický stát může být jen po velmi krátké období "tajnou diplomacií". To znamená, že každá zahraničně politická strategie musí být uspořádána tak, aby byla téměř kdykoli přijatelná pro veřejnost. Demokracie zpravidla nemá možnost pozdějšími úspěchy ospravedlnit použití určitých prostředků.

Avšak pro diktaturu není žádným problémem. Naopak, diktatura získává další možnosti tehdy, když demokracie použije vůči diktátorskému státu tajné diplomacie. Protože může volit okamžik zveřejnění tak, aby to bylo pro demokratický stát zvlášť nepříjemné.

Veškeré mezinárodní právo spočívá v podstatě na jeho dobrovolném vzájemném dodržování zúčastněnými státy, což zpravidla odpovídá jejich vlastním zájmům, ale vždy tomu tak není:

- **Demokracie** je při dodržování mezinárodního práva a mezinárodních smluv kontrolována vlastní veřejností. Projevuje se to zřetelně v politice kontroly zbrojení. Demokracie zaujmají respektuplný postoj také k mezinárodním organizacím.

- **Diktatury** neseznamují svou veřejnost s mezinárodním právem ani mezinárodními smlouvami, ale bezstarostně, bez problémů uvnitř vlastní země je porušují; názory a usnesení mezinárodních organizací nedodržují.

I v tomto ohledu je však nepoměr mezinárodního systému.

Schopnost obnov jako důsledek otevřené soutěže konkurujících si elit vytváří vnitřní síly demokracie, avšak v zahraniční politice může vést k rozladění. Platí to především tehdy, když mezinárodní členění střetů vyžaduje dlouhodobou návaznost zahraniční politiky. Snaha o nový přístup, o nový pokus k překonání konfliktů je vždy přirozeným výsledkem vnitropolitických procesů vytváření politické vůle v demokracii. Veřejné mínění v demokracii pravidelně vyslovuje požadavek politických ústupků, aby dosáhlo vyřešení nějakého problému.

Straně diktátora přitom postačí jen čekat, až jí vnitropolitická dynamika demokratického partnera položí na stůl návrhy, které odpovídají jeho cílům.

Tento problém pokračování demokratické politiky platí také pro **personální politiku**. Z možnosti návaznosti zahraniční politiky vyplývá tudíž čtvrtá nesorozměrnost mezinárodního politického systému.

Legitimita zřízení a svoboda. Z výše uvedených nesorozměrností by se mohlo zdát, že diktátorské, totalitní systémy mají ve vztazích k demokratickým státům strukturální převahu. Takovému závěru však odporuje pátá nesorozměrnost zcela jiného druhu.

Demokracie je politickým zřízením s vysokou zákonností, projevující se uvnitř státu i v zahraničí. Kromě toho je zpravidla spojena s tržním hospodářstvím, které obyvatelstvu zajišťuje uspokojivou životní úroveň.

Diktatury této oprávněnosti nepožívají. Jsou ohroženy samotným bytím demokratických otevřených společností, nikoli však jejich vojenskou mocí, jsou ohroženy vyšší přitažlivostí demokratického zřízení.

Svoboda, jejíž myšlenka se zrodila před dvěma a půl tisíciletími v antickém Řecku, nabývala neustále na přitažlivosti.

Svoboda je dnes politickým nástrojem strategie demokracie, který má převahu nad všemi ostatními nástroji. Působí dlouhodobě, avšak může působit jen tehdy, když zůstane zachována. Proto vyžaduje obranu, k níž je zapotřebí především vojenských prostředků.

Protože diktatura ví, jakým nebezpečím pro její nezákonný systém je myšlenka svobody,

je jejím přirozeným zájmem svobodné politické zřízení vyřadit; k tomu slouží hromadění vojenské moci. Správně tomu porozumět je strategickým požadavkem každé demokracie.

Strategie státu je funkcí jeho politického zřízení. Strategické možnosti otevřených a uzavřených společenství jsou přitom rozdílné:

● **otevřené společenosti** nemají možnost vést válku; zpravidla jsou vázány právem, jejich politiku utváří veřejnost; mají sice potíže s dlouhodobě nepřetržitou politikou, avšak mají velkou přitažlivost, která působí na

● **uzavřené společenosti** a destabilizuje je; tyto společenosti musejí činit opatření k tomu, aby své obyvatelstvo udržely ve své zemi; mají možnost vést ozbrojený zápas, pokud mají mocenské prostředky; jejich běžnými možnostmi je porušování práva, klamání, dezinformace a propaganda; nemají žádné potíže s tím, když dlouhodobě a soustavně pracují na dosahování určitých cílů; mají však strukturální problém vlastní nezákonnosti v tom, že lidé se z nich snaží uniknout, kdykoli k tomu mají příležitost.

Vzhledem k této nesouměrnosti politicko-strategických možností vzniká otázka vnitro-politických předpokladů pro využívání těchto možností:

- **pro diktatury** neplatí žádné vnitropolitické překážky bránící použití jednotlivých možností (pokud nelegitimita těchto systémů nevede k povstáním, neklidu anebo mocenským bojům uvnitř vládnoucí vrstvy),

- **pro demokracie** je tato otázka složitější, je možné se dokonce tázat, zda mohou v tomto sporu dlouhodobě obstát.

Z delšího časového pohledu měly legitimní systémy vždy převahu nad nelegitimními, proto se tyto systémy vždy rozpadly vlivem svých vnitřních strukturálních problémů.

Problém demokracie je:

▲ krátkodobě a střednědobě odolat agresivním úmyslům diktatur,

▲ aktivním využíváním své vlastní přitažlivosti narušit nezákonný systém.

Každá strategie musí začínat zajištěním dostatečné vojenské síly. To je problém:

- **vojenský** (jak stanovit potřebný druh, počet zbraňových systémů i ozbrojených sil),

- **politický** (vytvořit a poskytnout potřebné zdroje v politické soutěži s ostatními veřejnými i soukromými potřebami).

Přitom nejde o otázku, zda mohou být dány potřebné zdroje, nýbrž o to, zda existuje politická vůle.

Rozhodující proměnnou pro politickou vůli je bytí patřičného pochopení ohrožení. Pouze když obyvatelstvo dostatečně chápe ohrožení, může být ochotno poskytnout nedostávající se zdroje. Pokud jde o politické elity, je nutné uvést dvě různá hlediska:

▲ **normativně** je politické vedení odpovědné za to, že vytvoří nezbytné pochopení ohrožení, pokud se ho nedostává,

▲ **empiricky** je však možné často pozorovat, že politické elity se snaží přizpůsobovat se nedostatečnému chápání ohrožení nebo toto ohrožení dokonce bagatelizovat, aby dosáhly snížení chápání ohrožení a získaly tak volnost jednání k použití zdrojů, jichž se nepoužije k obraně, pro skutečné nebo údajné dobročinné účely; taková politika je sice neodpovědná, však je možné ji často pozorovat.

Diktátorské státy používají všech možných nástrojů k ovlivňování veřejného mínění v demokratických státech k tomu, aby oslabily jeho chápání ohrožení; jejich důležitým nástrojem jsou např. návrhy na zmírnění napětí s kontrolu zbrojení.

Politikové v demokraciích musejí realisticky vysvětlovat svou politiku a také mechanismy

působení totalitního systému. Pokud se jim to podaří, může demokracie samotná vstoupit do politického soupeření ofenzívně.

Mírové soutěžení znamená pouze dočasné zřeknutí se vojenských prostředků, zatímco spor ve všech svých ostatních formách pokračuje až po dosažení situace, v níž může být účelné použít také vojenské prostředky.

Praktická politika vyžaduje, aby demokracie v tomto politickém sporu zaujaly aktivní postoj, aby se nedostaly do situace, kdy je bude možné vydírat.

Společnost v demokratických státech je dnes v situaci, v níž nerozpoznává hodnotu svobodné svobody, protože ji považuje za samozřejmou, zaručenou, nechápe správně, že svobodu je nutné denně znovu získávat a hájit.

V této souvislosti má zvláštní význam zdůrazňování zajištění míru v politice demokratických států, a to:

- **absolutizací zajištění míru**, která ohrožuje mír, protože taková politika může u protivníka vyvolat dojem, že demokracie není připravena k vlastní obraně; mír je možné zajistit jen když není žádná pochybnost o politické vůli k obraně,

- **nelze přehlížet, že v demokratických státech došlo k narušení souhlasu se strategií odstrašování**, protože není žádná jednoduchá a přesvědčivá odpověď na otázku, co se stane, když selže odstrašování; odůvodněno je to tím, že od zavedení bombardovacího letectva a balistických raket nemohou státy splnit svou původní funkci, totiž ochranu svého obyvatelstva; rozsáhlá odezva na mírové hnutí svědčí také o krizi legitimacy moderního státu.

Odpovědi na tyto otázky může být jen budování obranných systémů. Nejde jen o otázku jejich technického uskutečnění a vlivu na mezinárodní vztahy, ale také o to, že jsou důležitým prvkem k tomu, aby byla obnovena důvěra otevřených společností ve schopnost demokracií k obraně a zajištění míru. Politickým úkolem je vytvořit vůli k vybudování takových systémů, jejímž nezbytným předpokladem je zase realistické chápání ohrožení. To může být jen výsledkem utváření politické vůle v demokraciích, což spadá do odpovědnosti politických elit.

POLITICKÉ NÁSTROJE PRO OVLIVŇOVÁNÍ VLÁD

Přínosem statí je především její informace o "multilaterální diplomacii", která vznikla po 1. světové válce a získala nový kvalitativní rozměr po 2. světové válce, a to založením Organizace spojených národů. Poprvé se v mezinárodních vztazích na nejvyšší úrovni kodifikuje zákaz hrozby silou a použití síly jako žádoucí normy. Mezinárodní společenství vstupují do diplomacie jako nový skupinový objekt, zajištěný nejen svými právními ustanoveními, ale neméně jejich prestiží a postavením. V závěru autor poskytuje podstatnou informaci o nových specializovaných úlohách expertů a poradců, kteří často nahrazují v mezinárodních jednáních tradiční dřívější úkol diplomatů.

Se založením Organizace spojených národů v roce 1945 byly spojeny četné naděje na zajištění míru a blahobytu všech států světa. V jedné z těchto nadějí šlo také o oblasti mezistátních vztahů, způsobu, jak spolu státy navzájem jednají, neboli obsahu a metod mezinárodní diplomacie. Uvažovalo se o tzv. "nové diplomacii", jejíž charakteristikou mělo být "politické" zaměření, jímž se měla lišit od dřívější "tradiční" diplomacie, zaměřené více na pravidla mezinárodního práva. Tvrdilo se, že diplomacie musí být politická, protože se zabývá politikou.

Dnes však je nutné konstatovat, že:

- čistě politická diplomacie mohla prosadit stejně málo, jako Spojené národy mohly být výlučně politickým nástrojem,

- mezinárodně právní argumenty v uplynulých letech znovu hrají významnější úlohu

v mezinárodních vztazích, zejména ve Spojených národech, projevuje se poznání nutnosti, aby mezinárodní mír měl nejen politický, nýbrž i mezinárodně právní rozměr.

Otázky diplomacie a mezinárodního práva mají rostoucí časovou naléhavost a velký politický význam. Je nutné mít na zřeteli doplňkovost diplomacie jako politického nástroje a mezinárodně právního základu i rámcových podmínek, když jde o poměr diplomacie a mezinárodního práva v souvislosti s politickou strategií, i o diplomacii jako politickém nástroji pro ovlivňování vlád.

Klasickou definici diplomacie vyjádřenou takto: "**uplatnění inteligence a taktu pro uplatňování oficiálních vztahů mezi vládami i nezávislými státy**" je dnes možné ještě doplnit o to, že se oblast používání diplomacie stále více rozšiřuje na obor mezinárodních organizací, na vztahy mezi nimi a členskými státy, jakož i na vztahy mezi těmito organizacemi.

Jiná definice, v níž jde spíše o **technická kritéria diplomacie**, zní takto: "**uskutečňování vnějších vztahů daného subjektu mezinárodního práva s jinými subjekty, a to prostřednictvím reprezentativních orgánů i mírovými prostředky**".

Diplomacii nelze považovat za synonymum pro celou oblast zahraniční politiky. Ztotožňování pojmu diplomacie s celou oblastí zahraniční politiky by neodpovídalo předmětu, tj. zahraniční politice, a popíralo by instrumentální charakter diplomacie, určené k uskutečňování zahraniční politiky, nebo (obecněji řečeno) k udržování mezinárodních vztahů.

Státnictví zahrnuje stanovení strategií pro zajišťování národních zájmů na mezinárodním poli, jakož i uskutečňování těchto strategií prostřednictvím diplomatů.

Diplomat působí (na rozdíl od ministra zahraničí, který je v prvé řadě politikem) ve služebním postavení spočívajícím na výkonu zahraniční politiky. Diplomacie je jen částí úkolů ministra zahraničí.

Diplomacii je dnes možné chápat jako:

- rozvíjení zahraničněpolitické strategie,
- uskutečňování zahraniční politiky,
- rozvíjení a udržování mezinárodních vztahů v širším smyslu.

Z toho vyplývají pro diplomata rozsáhlé oblasti úkolů:

● vůči jiným státům vysvětlovat politiku svého státu, podávat informace o vlastním státu, na druhé straně vysvětlovat vlastnímu státu politiku určitého cizího státu, podávat o něm informace vlastní vládě (musí plnit komunikační úlohu).

● v rámci stanovených směrnic pro zahraniční politiku musí samostatně upevňovat politické, hospodářské a sociální vztahy mezi vlastním státem a jinými státy, v tomto smyslu rozvíjet vlastní "strategii",

● zastávat důležitou úlohu při přípravě, zpracování a uzavírání smluv jak dvoustranných, tak mnohostranných.

Proměny forem projevu mezinárodní diplomacie jsou organizačními a obsahovými reakcemi na nové problémy i potřeby ve spojení mezi státy i mezinárodními organizacemi.

Diplomacii je zapotřebí rozlišovat na:

- ▲ tradiční moderní diplomacii,
- ▲ otevřenou a tajnou diplomacii,
- ▲ bilaterální - multilaterální diplomacii.

Tradiční diplomacie je chápána jako udržování a přeměna mezinárodních vztahů, především dvoustranných, mezi státy, a to s využitím nástrojů a prostředků, které může použít; patří k tomu udržování stálých misí v zahraničí, jakož i vysílání zvláštních vyslanců.

K moderní diplomacii patří jednak úprava zahraniční politiky ve smyslu "čistě politického" pojetí, tak i rozvoj mezinárodních vztahů především v oblasti působení mezinárodních organizací.

Důvodem obrátu k **otevřené diplomacii** byl tehdejší názor, že tradiční a tajná diplomacie podstatně přispěly k vypuknutí první světové války.

Tajná diplomacie byla považována za neslučitelnou s ideálem demokracie, k němuž se společenství států zavázalo.

Rozlišování otevřené a tajné diplomacie má dnes ovšem malý praktický význam, protože se používání výlučně otevřené diplomacie ukázalo být nepraktické, za obtížných konfliktních situací pro dosahování **diplomatického úspěchu** neproduktivní.

Bilaterální diplomacie byla typická pro klasickou nebo tradiční diplomacii až do 20. století pro zahraničněpolitické styky mezi dvěma státy.

Multilaterální diplomacie se začala rozvíjet po první světové válce tam, kde bylo nutno řešit multilaterální mezinárodní problémy. Důvody, které k tomu vedly:

- složitost situací vytvářených zájmy a střetnutími zúčastněných států,
- oblastní a vyšší svazky států ve smluvních systémech, obranných a hospodářských organizacích.

Zvláštními druhy multilaterální diplomacie proto jsou:

- diplomacie uvnitř mezinárodních organizací, nazývaná také parlamentární diplomacií,
- konferenční diplomacie.

Rozhraní mezi multilaterální, parlamentární a konferenční diplomacií jsou neostrá. Multilaterální diplomacie a její druhy mají nemalý vliv na diplomatické procesy, na utváření mezinárodní politické vůle, jakož i na možnosti veřejné účasti na diplomatické aktivitě.

Diplomacie plní funkce:

- vysílajícího a přijímacího státu; ochranu zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků v přijímacím státu v rámci stanoveném mezinárodním právem,
- jednání s přijímacím státem,
- vzájemného zprostředkování informací,
- podpory hospodářských, sociálních a kulturních vztahů.

Rozhodujícími základy účinné mezistátní diplomacie jsou:

▲ minimum vzájemné důvěry mezi státy udržujícími spolu diplomatické vztahy,

▲ diplomatickým zástupcům v zahraničí není bráněno v jejich činnosti, přijímací stát dodržuje důstojnost vysílajícího státu, k čemuž patří nedotknutelnost misijní budovy a diplomatického personálu,

▲ diplomatictí zástupci v zahraničí mají přístup k informacím o přijímacím státu a rozsáhlou volnost pohybu v zemi, aby mohli plnit svůj úkol udržování i podporování vztahů všeho druhu,

▲ diplomatictí zástupci nezneužívají svých výsadních práv, své imunity, zdržují se nezákonných metod, jako např. špionáže.

Pro diplomatické zástupce u mezinárodních organizací platí dohody mezi členskými státy organizace a příslušným státem, v němž je sídlo této organizace. Podstatné rozdíly oproti mezistátní diplomatickým zastoupením spočívají v tom, že u těchto vztahů není prvek reciprocity a mezinárodní organizace nemají územní jurisdikci, a proto samy nejsou schopny zajišťovat funkceschopnost zastupitelných úřadů členských států.

I když zůstala v platnosti úloha diplomacie, tj. ochrana a prosazování zájmů států, změnilo se její zaměření ve smyslu mezinárodního práva, a to:

- pro tradiční diplomacii byly hrozba a použití síly (*fait accompli*, *represálie*, *intervence*, *blokáda*, *válka*), vedle uskutečňování diplomatického, hospodářského, finančního, morálního a propagandistického nátlaku, prostředky k prosazování zájmů,

- moderní mezinárodní právo (Charta OSN) zakazuje hrozbu silou a použití síly; o vztazích mezi státy se uvažuje z hlediska míru; změnily se tudíž mezinárodněprávní základy moderní diplomacie i přesto, že po celém světě jsou rozmístěny obrovské ničivé potenciály.

Charta OSN zavazuje členské státy ke spolupráci a k udržování mezistátních vztahů. Diplomacie musí ve smyslu této povinnosti působit na příslušné vlády, v politické, hospodářské, sociální a kulturní oblasti konat vše pro ni možné, aby tuto spolupráci podporovala. Tato povinnost zahrnuje také řešení možných střetů mírovými způsoby s využitím nástrojů stanovených Chartou OSN. Selžou-li klasické metody vyjednávání, zprostředkování, vyšetřování a právního řešení sporů, je nutné působit na zapojení oblastních nebo celosvětových organizací pro zajištění míru.

Odpovědnou úlohou diplomacie je rozvíjet přiměřené reakce na takové chování nějakého státu, jež odporuje zásadám spolupráce. Zvláště je potřebné získávat solidaritu ostatních států, aby bylo možné účinně uspořádat nevojenská opatření, což je úkol v praxi jen obtížně uskutečnitelný. Důvodem toho je ideologická rozmanitost států, často také krátkozraká hospodářská konkurence.

Diplomacie v rámci mezinárodních organizací má nové oblasti úkolů, které musejí být řešeny formami a metodami odlišnými od klasické diplomacie. Diplomatičtí zástupci členských států v rozhodovacích a poradních orgánech mezinárodních organizací působí soustavně na řešení úkolů uložených organizacím na jejich zasedáních, a to rozvojem práva, poradenskou činností, rozhodováním o jednotlivých případech. Členské státy, které se nepodílejí na nějakém střetnutí, jsou (právě proto) povolávány k spolurozhodování, případně k hledání řešení v orgánech organizací. Jednání v těchto orgánech má často parlamentní charakter, a proto se taková diplomacie často nazývá "parlamentární".

Povinností zástupců členských států v mezinárodních organizacích je chránit a prosazovat při své práci v orgánech organizací zájem svého státu, stejně jako je tomu v diplomacii mezi jednotlivými státy. Tyto kvalitativně nové úkoly příležitostně nutí k tomu, aby při spolupůsobení na řešení oblastních a mezinárodních problémů národní zájmy ustoupily do pozadí. Zástupci států zapojení do procesů vytváření politické vůle skupiny států jsou často nuceni ke kompromisním postojům.

Diplomacie plní důležité úkoly v oblasti ochrany lidských práv. Základní lidská práva jsou dnes součástí celosvětového mezinárodního právního řádu. Ochrana lidských práv proto není vnitřní záležitostí států. V konkrétních případech je také úkolovou oblastí dnešní diplomacie. Diplomacie má zákonný a zákonitý podklad k tomu, aby prosazovala ochranu lidských práv v ostatních státech. Avšak vzhledem k rozdílným kulturním, sociálním a hodnotovým představám ve společenství států je zde ovšem příkazem zdrženlivost. Proto bude nutné ochranu lidských práv jako úkol mezistátní diplomacie omezovat na základní, univerzálně nesporně uznávané (i když ne vždy dodržované) zásady ochrany lidských práv.

Něco jiného platí pro ochranu lidských práv mezinárodními organizacemi. Vodítkem postupu je kodex lidských práv platný pro dané zařízení. Zvláštností diplomatické činnosti v oblasti ochrany lidských práv mezinárodními organizacemi je, že zástupci států nejen uplatňují daná pravidla, ale také se často podílejí na jejich dalším rozvoji.

Multilaterální anebo konferenční diplomacie mění obraz diplomacie a vytlačuje školeného diplomata. Do reprezentace států na velkých mezinárodních konferencích a u mezinárodních organizací pronikají (tím více, čím specializovanější jsou úkoly) odborníci vysílání nikoli zahraničními, nýbrž odbornými ministerstvy. Klasický diplomat je dnes stále více nahrazován odborníky.

-MW-